

Milan Jesih

Izkoprnevajoč

Ko stari
kuhar se je zaljubil v kapitana,
a si predstavljaš ti, kako mornarji,
svojat hudobna in neslana,

iz udvorljivca smo se norčevali,
koliko vzdevkov – ne vseh duhovitih –
smo čez ime nalimali kanalji,
ki ni se menil več za naše riti,

marveč jo vedel zgolj eno edino
izkoprnevajoč
in en edin nasmeh pripuščal v sanje
sleherno noč,

in naj je špikal z žbicami svinjino
čez dan, naj v mousse pacal kostanje,
naj mariniral jerebice,
na primer – vedel je zgolj lice,

ki ga je po palubi nosil mladi
lepotni princ vseh oceanskih luk
in zapovedujoči ladji,
namenjeni premagat zadnji jug. –

Onkraj ekvatorja se morje zviša
in je že čisto do neba visoko:
tam kuhar ga zaprosil je za roko
in kapitan, si misliš?, ga je uslišal.

Pred desetletji – skoraj že nekoč –
tovariš inženir sanja turbine
sleherno noč,
sleherno noč: ena ne mine,

da ne bi kaplanovka zahrumela
v globeh centrale,
opravila na teradžule dela
in žarnice teme ne razsijale

po delavskih domovih pri večerji,
da se zasvetijo kot zlati
vroči, z maslom pokapani krompirji,
ko dene jih na mizo mati;

in v sobah porodnišnic rojenicam
dajale luč, da v komsomol kot treba
protokolira se nova oseba
in v vsesovjetski plan plus ena žlica;

in, niti volframne!, sleherno noč
svetíte piflarjem po internatih
na skripta s kvintesenco bedastoč,
ki nujno jih je za izpите znati –.

Saj naj soproga ne ve spanja,
ker generator ni in ni dal mira –
zjutraj jo od prevzetnosti razganja:
moj domovino elektrificira!

Nekoč se neka Olga, ljubka, mlada,
pridna študentka iz Vladivostoka
v sobici internatski joka –
nekega Jašo ima usodno rada,

on pa sestaja se z neko Irino,
sama ju videla je iti v kino:
kaj če so jima v zadnji vrsti
se v gorek klobčič izpreletli prsti,

kaj, ko pozneje sta se šla sprehajat,
če mu poljub je izmamila, lisica,
v temotnem soju mlaja,
kaj, če na usta, ne samo na lica,

kaj, če ga je do konca zapeljala
in z njo se poročiti mora:
svet je izpraznjen, pa na vseh obalah
za neko Olgo ni prostora.

Kje daleč, tam, kjer čas čez svoj rob pada,
živi deklička, za bridkost premlada:
vse dni se joka, avtorica piše,
in nehala hoditi je iz hiše,

samo ko pismonošev moped sliši,
njen jok je za spoznanje tišji,
ko pa prdulja se ne ustavi,
pa spet da duška ujmi in poplavi.

Čedalje bolj je mamica v skrbeh:
prismodka je čedalje bolj iz tira,
kam je prešel njen zvonki smeh?
Iz dneva v dan usiha, vene, hira.

Društvu pisateljev! Od vas kateri
poprimi zgodbo in jo preusmeri
z ekspresnim pismom, ki z njim daljni ljubi
ubožico otme pogubi!

Mati na mizo dali so krompirja
v oblicah, zelja in klobas
in se zadrli na ves glas:
“Rapidno, da se ne shladi večerja!”

Vsi, kar nas je sinov,
smo se podvizali domov;
pripluli izza uledenih morij,
junaki smo prijahali z bojišč,

kar nas je rokerjev, vsi na motorjih,
odvrgli kralji breme kron in blišč
in norci in mesije bos
vsi vsak svoj križ,

– kdo ga bi nosil! –,
lezli smo iz razpok
in špranj,
kar nas je bil nakoncipiral Bog

predosmi dan,
na jed planili in vse, vse požrli,
pogoltali, izlili si po grlih
pa bržkaj družno, hkrati

nemudoma nazaj pomrli,
da čas se spet zagrnil je za nami
in mati
v večer za prazno mizo ždijo sami.

Vsi v belih srajcah, trikrat trije,
in v hlačah iz črnega gabardena,
ki sveti se odzad in ki je
z izbokom prepoudaril jim kolena,

sončno nedeljo predpoldne po maši,
vsi zagovedeni gorjani,
vsi naši,
vsi pod kozolcem zbrani,

pogumni vsi, vsi bojeviti,
še župnik jih s peklom ne ustraši,
odločeni so brž v Tepanje iti
sprašit tamošnjim rilcem riti:

ne bojo k nam na vas hodili pet!,
ne bojo oni nam deklet!
Rekelce odložili so na žrd,
srajcam zavihali, kar je rokavov,

za izkus, koliko kdo v pesti je trd,
da že na treningu je vse krvavo.
Zbor: "Kar stojijo, naše so Butale,
in naše bojo, dokler bojo stale."

Greva takole jaz in jaz skoz dan
– enega vse več, drugega vse manj –,
in je nikdar dozidan most mostič
– se pravi: je, da ni ga – iznenada

tja čez, čez v čas usahli čas, tja preko
pozabljenega v prazno dalj
in nič
– ko podse išče v smeri tal

pogled človekov,
torej, ko težek dol mu pada,
a zgorajle oblački proč hiteči –
in ura naokrog se redči,

tako, a ne, sva jaz in jaz, ki greva,
greva jaz živ in jaz že dokončan
skoz pozni dan
v poševni konec dneva.

Mati svetilničarka, duh otoka:
to ona tuli,
hlipa, ihti in huka in joka
vdilj v nepredirnih mlajevih nočeh

od prebridkosti neminulih,
da sliši se kot strgan vetrov smeh;
mati svetilničarka, duh otoka,
vseh nas pramati samooka –

šest oljk, dva mandljevca in trsi trije,
ljubezen ena: gusar kapitan,
ki neko davno zimo
je plul v megli sto milj proč mimo

na svetu sam, daljav pijan,
ki kdovekje ta čas daljave pije
in žre in golta in loka,
da čaka ga zaman

v dekliških mukah
mati svetilničarka, duh otoka,
in tuli, hlipa in ihti in huka –
Kdaj bo poroka?